

N:o 131.

Af herr **K. A. Staaff** m. fl., *om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående införande af kommunalt veto i fråga om försäljning af brännvin.*

Gällande författningar innehålla som bekant stadganden om kommunal vetorätt beträffande såväl detaljhandel med brännvin som utskänkning af vin och öl. Med begagnande af denna rätt hafva också en mängd landskommuner genomfört lokalt veto mot all rusdrycksförsäljning.

Det har emellertid visat sig, att dessa på den kommunala fyrkskalan grundade stadganden icke äro tillräckliga för att trygga kommunens själfbestämningsrätt, om man med kommunens vilja förstår den uppfattning, som gör sig gällande hos flertalet af dess myndiga medborgare. Med nu rådande fyrkskala är det mycket vanligt, att ett fåtal, som förfogar öfver många röster, bestämmer sakens utgång i strid med ett stort flertal af smärre röstinnehafvare. Upprörande bevis för storfyrkarnas öfvermäktiga inflytande till rusdryckshandteringens förmån ha i stor mängd framdragits både i pressen och inom Riksdagen. Härtill kommer att den ena hälften af kommunens medborgare, kvinnorna, i stort sedt, sakna rösträtt.

Visserligen föreligger till Riksdagens slutliga pröfning ett af Kungl. Maj:t framlagdt förslag till reform af den kommunala rösträtten, genom hvars antagande rikedomens, på den nu gällande fyrkskalan fotade öfvermakt, skulle icke obetydligt inskränkas. Men äfven denna nya ordning lär enligt vår öfvertygelse långt ifrån trygga de små röstinnehafvarnes rätt vid den sträfvan för rusdrycksförsäljningens motarbetande, för hvilken de vid striderna om det kommunala vetots tillämpning gjort sig till

målsmän. Därjämte kvarstår äfven efter reformens genomförande det missförhållandet, att, med få undantag, kvinnorna, bland dem särskildt hustrur och mödrar, som framför andra lida under männens dryckenskap, allt fortfarande äro beröfvade möjligheten att göra sin stämma hörd vid rösturnan.

Tungt vägande skäl tala för att just ifråga om rusdrycksförsäljningens inskränkande eller afskaffande icke längre fyrkskalan utan personlighetsprincipen lägges till grund för den kommunala rösträtten. Oberoende af en reform i den kommunala rösträtten i allmänhet bör vid behandlingen af denna särskilda angelägenhet i vårt land, liksom det skett flerstädes i utlandet, införas ett kommunalt veto, som grundar sig på allmän folkomröstning, hvarvid en röst tillkommer hvarje till myndig ålder kommen välfredad medlem af kommunen, man eller kvinna.

Det är nu redan mer än femton år sedan förslag i sådant syfte första gången väcktes inom Riksdagen och frågan har därefter upprepade gånger förelegat till behandling, senast vid 1907 års Riksdag i motioner afgifna dels af herr Thavenius, dels af herr Beckman i Djursholm m. fl. med instämmande af 63 af Andra Kammarens ledamöter. Motionerna afstyrktes af sammansatta bevillnings- och lagutskottet, men det oakadt uttalade Andra Kammaren för sin del genom bifall till en vid utlåtandet fogad reservation med 113 röster mot 69 sin principiella anslutning till kommunalt veto grundadt på allmän folkomröstning.

Vi anse det icke behöfligt att här upprepa den historik, som lämnats såväl i utskottets utlåtande som i motionerna. Vi vilja endast påpeka, att tanken på det kommunala vetot vunnit allt vidsträcktare anslutning såväl inom som utom Riksdagen. I ett afseende hafva dock åtskilliga bland anhängarne af själfva principen ställt sig tveksamma. I det förslag, som af Andra Kammaren förlidet år godkändes, stadgades, att frågan om förbud skulle afgöras medelst enkel röstöfvervikt. Detta har hos mången väckt betänkligheter. Större trygghet mot att tillfälligheter skulle spela in vid frågans afgörande och ett skadligt osäkerhetstillstånd uppkomma, skulle vinnas därigenom att, såsom ock i en af fjolårets motioner påyrkades, kvalificerad majoritet föreskrefves. Denna majoritet synes oss böra bestämmas till $\frac{2}{3}$ af de i omröstningen deltagande. Af formella skäl måste de slutliga yrkandena rörande detaljhandeln med brännvin och försäljningen af vin och öl framföras i skilda motioner. Här angifvas de hufvudsakliga bestämmelser, som vi anse böra gälla för den föreslagna folkomröstningen rörande detaljhandeln med brännvin:

När i stads- eller landtkommun fråga uppstått, att rättigheter till detaljhandel med brännvin må meddelas, åligger det Konungens befallningshafvande, därest inom viss tid skriftlig ansökan inkommer, undertecknad af välfrejdade till myndig ålder komna män och kvinnor, som äro medlemmar af kommunen och svenska medborgare, till ett antal, motsvarande minst en tjugondel af kommunens mantalsskrifna folkmängd, att förordna om anställande i kommunen af omröstning rörande den sålunda väckta frågan.

I denna omröstning, som sker med slutna sedlar och som gäller endast förbud eller icke förbud mot ifrågavarande upplåtelse af försäljningsrättigheter, äger en hvar välfrejdad myndig man eller kvinna, som är medlem af kommunen, att delta.

Om $\frac{2}{3}$ af de i omröstningen deltagande rösta för förbud, träder detta i kraft på den tidpunkt, då förut beviljade rättigheter upphöra. För införande af detaljhandel med brännvin, där sådan handel förut icke funnits, skall likaledes erfordras $\frac{2}{3}$ majoritet.

Frågan kan åter väckas först efter tre år. Besvär må endast anföras, om beslutet förmenas icke ha tillkommit i laga ordning. Om det af denna anledning undanröjes, skall Konungens befallningshafvande förordna om anställande af ny omröstning.

Med stöd af hvad ofvan anförts, föreslå vi,

att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla om framläggande för Riksdagen af förslag till bestämmelser i syfte att afgörandet inom kommun af väckt fråga om tillstånd till detaljhandel med brännvin måtte äga rum genom allmän omröstning med lika och direkt rösträtt i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de af oss angifna grunder.

Stockholm den 25 januari 1908.

<i>Karl Staaff.</i>	<i>Joh. Ström.</i>	<i>G. Lindgren</i> i Islingby.
<i>Ad. Wiklund.</i>	<i>Jakob Pettersson.</i>	<i>S. H. Kvarnzélius.</i>
<i>Th. af Callerholm.</i>	<i>Aug. Henricson.</i>	<i>Victor Moll.</i>
<i>K. G. Karlsson.</i>	<i>Johan Ericsson.</i>	<i>G. Jansson.</i>
<i>Fridtjuv Berg.</i>	<i>Ernst Beckman.</i>	<i>Karl Starbäck.</i>